

O'ZBEKISTONDA FUTBOL

Manzura O'teniyazova

*Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti Qoraqalpoq filologiyasi
va jurnalistka fakultetining Noshirlik ishi talabasi*

Akimniyazova Zuxra

*Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti Qoraqalpoq filologiyasi
va jurnalistka fakultetining Qoraqalpoq tili yonalishi talabasi*

Muratbaeva Aqsungul

*Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti Qoraqalpoq filologiyasi
va jurnalistka fakultetining Noshirlik ishi talabasi*

Rezume: *Ózbekstanǵa fudbol qalay kirip kelgenligi hám qalay rawajlanganlıǵı haqqında qısqasha maǵlumatlar menen bólisiw. Jaslardı fudbolǵa qızıqtırıw. Házirgi kúndegi fudbol dárejesine jetkenge shekemgi mashaqatlı jollardıń basıp ótilgenliginen xabardar etiw.*

Rezume: *O'zbekistoga futbol qanday kirib kelganligi va qanday rivojlanganligi haqida qisqacha ma'lumotlar bilan baham ko'rish. Yoshlarni futbolga qiziqtirish. Hozirgi kundagi futbol darajasiga yetguncha qancha mashaqqatli yo'llarni bosib o'tganligidan xabardor qilish.*

Резюме: *Поделиться краткой информацией о том, как футбол пришел в Узбекистан и как он развивался, заинтересовать молодежь футболом. Чтобы вы знали, как тяжело он прошел, чтобы достичь того футбольного уровня, на котором он находится сегодня.*

Summary: *To share brief information about how football came to Uzbekistan and how it developed. To get young people interested in football. To make you aware of how hard he has traveled to reach the level of football he is today.*

Tayanch so'zlar: *Milliy assotsiatsiya, Sokol Tashkent, Biradar Abduraimov, Paxtakesh, SSSR futbol terma jamoasi a'zosi, Ózbekistan chempionati va Ózbekistan kubogi, i futbol assosiaciyasi, Ózbekistan milliy futbol terma jamoasi, Futbol bo'yicha Ózbekistan kubogi, Ózbekistan futbol klublari Aziya kuboklarida, "Nasaf", "Qurilish".*

Ключевые слова: *Национальная ассоциация, Сокол Ташкент, Биродар Абдураимов, «Пахтакор», член сборной СССР по футболу, Чемпионат и Кубок Узбекистана, Ассоциация футбола Узбекистана, Сборная Узбекистана по футболу, Кубок Узбекистана по футболу, Футбольные клубы Узбекистана в Кубках Азии, «Насаф», "Строительство".*

Keywords: *National Association, Sokol Tashkent, Birodar Abduraimov, "Pakhtakor", member of USSR national football team, Uzbekistan*

Championship and Uzbekistan Cup, Uzbekistan Football Association, Uzbekistan national football team, Uzbekistan Football Cup, Uzbekistan football clubs in Asian Cups, "Nasaf", "Construction".

1991-yilda mustaqillikka erishgan O'zbekistonda futbol eng ommabop sport turi hisoblanadi. Milliy assotsiatsiya FIFA va Osiyo futbol konfederatsiyasi tomonidan o'tkaziladigan barcha musobaqalarda qatnashadi. O'zbek futbolining asosiy boshqaruv organi 1946-yilda tashkil etilgan O'zbekiston futbol assotsiatsiyasi hisoblanadi. 1992-yilda mustaqillikdan so'ng qayta tashkil etilgan. Futbol ligasi tizimida birinchi o'rinda Superliga (Oliy liga) va (Pro-liga) Birinchi liga joylashgan. Superliga g'olibi O'zbekiston chempioni unvonini oladi. Vaholanki, mamlakat kubogi bahslari orasida O'zbekiston kubogi, O'zbekiston Superkubogi va PFL kubogi bor. Shuningdek, Superligada dastlabki 4 o'rinni egallagan futbol klublari OChL va OFK kubogiga yo'llanma oladi.

Mamlakatda futbolning tug'ilgan yili 1912-yil hisoblanadi, chunki o'sha paytdan boshlab Farg'ona va Qo'qonda, biroz keyinroq Andijon, Toshkent va Samarqandda futbol jamoalari tuzilib, uzoq masofalarga o'yinlar o'tkazila boshlandi. O'zbekistonda futbol o'tgan asrning 20-yillarida rivojlana boshlagan. Farg'ona vodiysining birinchi chempionati 1914-yilda, O'zbekiston SSR chempionati 1926-yildan tashkil topgan. 1926-yilda O'zbekiston SSRning birinchi chempionati (ya'ni O'zbekiston Ligasi) o'tkazildi. Musobaqada eng ko'p muvaffaqiyat qozongan „Toshkent terma jamoasi“ va „Sokol Toshkent“ klublari bo'ldi. Biroq, eng muvaffaqiyatli klub SSSR oliy ligasida 22 mavsum o'ynagan yagona O'zbekiston SSR futbol klubi bo'lgan „Paxtakor“ bo'ldi., O'zbekiston SSR kubogi 1939-yildan o'tkazila boshlandi.

Birodar Abduraimov — Sovet davridagi eng mashhur o'zbekistonlik futbolchi. U „Paxtakor“ safida 358 ta o'yin o'tkazgan va 1968-yilda Sovet Oliy Ligasining eng yaxshi to'purari bo'lgan, shuningdek, Sovet Ittifoqi terma jamoasi sharafini himoya qilgan.

1961—1992-yillarda bir qancha o'zbekistonlik futbolchilar SSSR futbol terma jamoasi a'zosi bo'lgan:

1991-yilda mustaqil O'zbekistonda 1992-yildan O'zbekiston chempionati va O'zbekiston kubogi o'tkazilgan.

Shuningdek, Superligada dastlabki 4 o'rinni egallagan futbol klublari OChL va OFK kubogiga yo'llanma oladi.

O'zbekiston futbol assotsiatsiyasi. O'zbekiston futbol federatsiyasi O'zbekiston futbolini nazorat qiluvchi va boshqaradigan tashkilotdir. Bosh qarorgohi Toshkentda. U milliy chempionat, terma jamoalarni tashkil etish, umuman, butun futbolni qo'llab-quvvatlash, rivojlantirish va

ommalashtirish bilan shug'ullanadi. O'zbekiston Milliy Futbol Federatsiyasi 1946-yilda tashkil etilgan bo'lib, 1994-yilda OFK va FIFAg'a a'zo bo'lgan.

O'zbekiston terma jamoasi. 1928-yilda ilk bor O'zbekiston terma jamoasi tuzilib, unda Yevropa davlatlari vakillari ishtirok etgan Spartakiadada qatnashdi. Mazkur turnirda O'zbekiston terma jamoasi Shveysariyadagi ishchi klublar terma jamoasi bilan ilk xalqaro uchrashuvini o'tkazdi va 8:4 hisobida g'alaba qozondi.

1992-yilgacha O'zbekiston terma jamoasi turli yosh cheklovlari bilan tartibsiz to'qnash kelgan va SSSR Spartakiadasida 80 ga yaqin o'yin o'tkazgan, shuningdek, o'rtoqlik o'yinlarida ishtirok etgan.

Yangi chaqiriq O'zbekiston milliy terma jamoasi ilk o'yinlarini 1992-yilda o'tkazgan. Bu o'yinlar FIFA tomonidan rasman ro'yxatdan o'tgan, shundan kelib chiqib, 1992-yildan boshlab O'zbekiston milliy terma jamoasiga FIFA shafeligida o'tkaziladigan turnirlarda ishtirok etishiga ruxsat berilgan. 1992-yilda FIFA tashabbusi bilan birinchi marta Markaziy Osiyo kubogi bo'lib o'tdi.

1992-yil 17-iyun kuni Tojikiston poytaxti Dushanbe shahrida O'zbekiston terma jamoasi ilk rasmiy uchrashuvini Tojikiston terma jamoasiga qarshi o'tkazdi va 2:2 hisobida durang o'ynadi.

1994-yilda O'zbekiston terma jamoasi birinchi marta Yaponiyaning Xirosima shahrida bo'lib o'tgan yirik xalqaro turnir — Osiyo o'yinlarida ishtirok etib, debyut mavsumida Xitoy terma jamoasiga qarshi o'ynagan finalga qadar yetib bordi. Uchrashuv 4:2 hisobida O'zbekiston foydasiga hal bo'ldi va shu tariqa O'zbekiston terma jamoasi Osiyo o'yinlari chempioniga aylandi.

Shuningdek, O'zbekiston terma jamoasi muntazam ravishda Osiyo Kubogida ishtirok etib keladi, O'zbekistonning Osiyo Kubogidagi eng yaxshi natijasi 2011-yilgi Osiyo Kubogidagi to'rtinchi o'rindir.

2003-yilda milliy assotsiatsiya yanada muvaffaqiyat qozondi: birinchi marta mamlakat U-20 terma jamoasi 2003-yilda BAA mezbonlik qilgan FIFA yoshlar o'rtasidagi jahon chempionatiga yo'llanma oldi. O'zbekiston U-19 terma jamoasi 2012 va 2014-yillarda ikki marta U-19 Osiyo chempionatida yarim finalga chiqqan va bir marta 2008-yilda finalga yo'l olgan, ammo BAA U-19 terma jamoasidan mag'lub bo'lgan. 2003-yilda erishilgan muvaffaqiyatdan so'ng, O'zbekiston U-20 terma jamoasi shu kunga qadar 20 yoshgacha bo'lgan futbolchilar o'rtasidagi Jahon chempionatida yana uch marta ishtirok etdi. 2009-yilgi mundialda jamoa guruh bosqichidagi ishtirokini yakunladi. 2013-yilda Turkiyada bo'lib o'tgan Jahon chempionatida U-20 terma jamoasi pley-offga chiqdi va 1/8 finalda Gretsiya U-20ni 3:1 hisobida mag'lub etdi, ammo chorak finalda

Fransiya U-20ga 0:4 hisobida imkoniyatni boy berdi. Jamoa 2015-yilgi FIFA U-20 Jahon chempionatida ishtirok etdi va chorak finalga yo'1 oldi va Senegal U-20 jamoasiga 0:1 hisobida mag'lub bo'ldi.

O'zbekiston U-16 terma jamoasi 2012-yilda 16 yoshgacha bo'lgan futbolchilar o'rtasidagi Osiyo chempionatida g'alaba qozondi va bu terma jamoa saralangan ikkinchi final edi. 2010-yilgi Osiyo chempionati U-16 final uchrashuvida Shimoliy Koreya U-16 terma jamoasiga mag'lub bo'ldi. O'zbekiston U-16 terma jamoasi 2011 va 2013-yillarda ikki marta FIFA U-17 Jahon chempionatiga yo'llanma olgan.[9] Turnirning debyut yilida jamoa Urugvay U-17dan mag'lub bo'lgan chorak finalda ishtirok etdi. O'zbekiston U-16 terma jamoasi 2013-yilgi FIFA U-17 Jahon chempionatining 1/8 finalida Gonduras U-17 terma jamoasiga to'xtatilgan edi.[10] 2018-yilda Xitoy mezbonlik qilgan U-23 Osiyo chempionatida O'zbekiston U-23 terma jamoasi chempion bo'ldi. Jamoa final bahsida Vetnam U-23 terma jamoasini 2:1 hisobida mag'lub etdi.

Futbol bo'yicha O'zbekiston chempionati. Futbol bo'yicha O'zbekiston kubogi. Futbol ligasi tizimida yuqori o'rinlarda Superliga va Pro-liga turadi. Superliga g'olibi chempion unvonini oladi. Bundan tashqari, mamlakat kubogi musobaqalari orasida O'zbekiston kubogi ham bor. Superligada eng yuqori o'rinlarni egallagan futbol klublari Osiyoning asosiy klub turniri — OChLga yo'llanma oladi.

O'zbekiston futbol klublari Osiyo kubogida .O'zbekistondagitli futbol klublari „Bunyodkor“, „Paxtakor“ va „Nasaf“ va „Neftchi“.

1994-yil Osiyo chempionlar kubogi (Eslatma: Hozirda Osiyo chempionlar ligasi) ilk bor o'zbek futbol klublaridan „Neftchi“ jamoasi qatnashib 3-o'rin sohibi bo'ldi. 1995-yil Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi kubogida finalgacha yetib borgan „Neftchi“ jamoasi „Spartak“ Moskvaga mag'lub bo'lib kumush medal sohibiga aylandi.

2007-yilda „Paxtakor“ Latviyaning „Ventspils“ klubini penaltilar seriyasida 9:8 hisobida mag'lub etib, MDH kubogini qo'lga kiritdi. MDH kubogining navbatdagi mavsumida „Paxtakor“ ketma-ket ikkinchi marta musobaqa finaliga chiqdi, ammo „Xazar Lenkoran“ga imkoniyatni boy berdi. Jamoa, shuningdek, 2003 va 2004-yillarda ikki marta musobaqaning yarim finaliga qadar yetib borgan Osiyo Chempionlar Ligasining doimiy ishtirokchisi hisoblanadi. „Paxtakor“ hozirda Osiyo Chempionlar Ligasida 2002-yildan 2013-yilgacha ishtirok etgan ketma-ket ishtiroki bo'yicha rekordchi hisoblanadi.

„Nasaf“ 2011-yili OFK kubogini qo'lga kiritib, turnir finalida Quvayt terma jamoasini 2:1 hisobida mag'lub etgan va O'zbekistonning OFK kubogini va Osiyo futbolida klublar o'rtasidagi ilk xalqaro kubokni qo'lga kiritgan birinchi klubiga aylangandi.

„Bunyodkor“ning eng yaxshi yutug‘i — OChL yarim finali hisoblanadi. Qaldirg‘ochlar 2008-yil debyut mavsumida musoboqaning yarim final bosqichiga yetib bordi, Ikkinchi marta bu muvaffaqiyat 2012-yil takrorlangan.

Ravshan Ermatov ketma-ket to‘rt yil (2008, 2009, 2010, 2011 va 2014) Osiyoning eng yaxshi hakami deb topildi. U Globe Soccer Awards sovrinida 2015-yilning eng yaxshi hakami bo‘ldi.

Sovet Ittifoqidan mustaqillikka erishgandan buyon o‘zbekistonlik taniqli futbolchilar orasida Server Jeparov (2008 va 2012-yildagi Osiyoning eng yaxshi futbolchisi), Igor Shkvirin (1994-yilgi Osiyo o‘yinlarining eng yaxshi to‘purari), Mirjalol Qosimov, Maksim Shatskix va Eldor Shomurodov bor.

O‘zbekistandagi fudbol komandalari ham olardın qay jerde ekenligi tōmendegishe:

- ✓ Stadion Shahar
- ✓ Bunyodkor Toshkent
- ✓ Paxtakor Toshkent
- ✓ Jar Toshkent
- ✓ Lokomotiv Toshkent
- ✓ Istiqlol Farg‘ona
- ✓ Dinamo Samarqand
- ✓ Buxoro Arena Buxoro
- ✓ Markaziy Qarshi
- ✓ Xorazm Urganch

Qo‘shimcha:

- Grigoriy Fedotov klubi
- Gennadiy Krasnitskiy klubi
- Birodar Abduraimovning 200 klubi

PAYDALANILGAN ADEBIYATLAR:

1. O.X.Xamidov Buxora davlat universiteti rektori., 61010313-sport foliyati fudbol bakalavriat dasturi uchun QOLLANMA., 2021/22

2. [„Uzbekistan - List of Champions“](#). Rsssf.com (14-mart 2013-yil).
Qaraldi: 17-sentabr 2013-yil.

3. [„Former Soviet Union - Regional Analysis“](#). Rsssf.com. Qaraldi: 17-sentabr 2013-yil.

4. [„Berador Abduraimov :: Berador Abduraimov :: Statistics :: Titles :: Titles :: Career :: Goals :: Matches :: News :: Videos :: Photos“](#). footballzz.co.uk (14-may 1943-yil). Qaraldi: 17-sentabr 2013-yil.

5. ↑ [„аЕПЮДНП юАДСПЮХЛНБ \(Berador Abduraimov\) - Footballplayers.ru - тСПАНКХЯРШ ЛХПЮ“](#). Footballplayers.ru (1-sentabr 2003-yil). 31-yanvar 2009-yilda asl nusxadan [arxivlandi](#). Qaraldi: 17-sentabr 2013-yil.
6. ↑ [„Asian Games 1994“](#). *www.rsssf.com*. Qaraldi: 3-fevral 2018-yil.
7. ↑ [FIFA.com „FIFA U-20 World Cup Egypt 2009 - Groups - FIFA.com“](#). *FIFA.com*. 14-iyun 2015-yilda asl nusxadan [arxivlandi](#). Qaraldi: 3-fevral 2018-yil.
8. ↑ [FIFA.com „FIFA U-20 World Cup Turkey 2013 - Matches - France-Uzbekistan - FIFA.com“](#). *FIFA.com*. 9-iyul 2013-yilda asl nusxadan [arxivlandi](#). Qaraldi: 3-fevral 2018-yil.
9. ↑ [FIFA.com „FIFA U-20 World Cup New Zealand 2015 - Matches - Uzbekistan-Senegal - FIFA.com“](#). *FIFA.com*. 12-iyun 2015-yilda asl nusxadan [arxivlandi](#). Qaraldi: 3-fevral 2018-yil.
10. ↑ [FIFA.com „FIFA U-17 World Cup Mexico 2011 - Matches - Uruguay-Uzbekistan - FIFA.com“](#). *FIFA.com*. 7-iyul 2011-yilda asl nusxadan [arxivlandi](#). Qaraldi: 3-fevral 2018-yil.
11. ↑ [FIFA.com „FIFA U-17 World Cup UAE 2013 - Matches - Honduras-Uzbekistan - FIFA.com“](#). *FIFA.com*. 30-oktabr 2013-yilda asl nusxadan [arxivlandi](#). Qaraldi: 3-fevral 2018-yil.
12. ↑ [the-afc.com](#)
13. ↑ [„Messi batte Ronaldo e Buffon“](#) (it). Rai Sport (27-dekabr 2015-yil).
14. ↑ [„Ravshan Irmatov named as best referee of 2015“](#). UzDaily (28-dekabr 2015-yil).
15. <https://olamsport.com> > O‘zbekiston futbol jamoasi
16. <https://www.goldenpages.uz> O‘zbekiston futbol jamoalari-O‘zbekistonda futbol
17. <https://uz.upwiki.one>> O‘zbekistondagi futbol klublari ro‘yxati - vikapediya yangilash
18. O‘zbekiston Futbol Federatsiyasi sayti [Arxivlandi](#) 2010-12-23 [Wayback Machine](#) saytida.
19. [Uzfootball.uz](#) — O‘zbekiston terma jamoasiga bag‘ishlangan sayt — barcha o‘yinlar, futbolchilar, murabbiylar, to‘liq statistika [Arxivlandi](#) 2014-03-13 [Wayback Machine](#) saytida
20. https://uz.m.wikipedia.org/wiki/O%CA%BBzbekiston_milliy_futbol_terma_jamoasi#cite_ref-1
21. [O‘zbekiston futbol federatsiyasining rasmiy sayti](#)
22. [O‘zbekiston PFL rasmiy sayti](#)